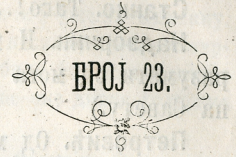

ПОЗОРИШТЕ.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

ИЗЛАЗИ ЧЕТИРИ ПУТА ПРЕКО НЕДЕЉЕ. — СТОЈИ ЗА НОВИ САД 40, А НА СТРАНУ 60 НОВЧИЊА МЕСЕЧНО. —
ЗА ОГЛАСЕ НАПЛАЂУЈЕ СЕ ОД ЈЕДНЕ ВРСТЕ 3 И 30 НОВ. ЗА ЖИГ СВАКИ ПУТ.

ШКОЛСКИ НАДЗОРНИК.

(Свршетак.)

Сви { Овде!

Петровић. Код мене? (Гледи у наоболо и испод стола.)

Станко. А да није у школи?

Ката. То лако може бити!

Петровић. Хајд'мо још није доцкан! (Пође)
Ваш долазак у нашу средину! — (Оду сви).

ПРИЗОР XI.

Надзорник и Савета.

(Улазе испод руке на друга врата.)

Надзорник. (Држи у руци рукописе и чита.)

Савета. Јел'те да је лепо написано...

Надзорник. (Чита даље.) Хм!

Савета. Читајте само оно, како је у Америци био... Јесте л' дошли дотле?

Надзорник. (Чита даље за себе.) Врло добро! За децу као што треба!

Савета. Па има још што ће саставити. Мени је већ приповедио, само нема времена, да напише. Можете и то купити!

Надзорник. (Чита за себе.) Леп чист језик, приповетке са свим природне, лако разумљиве... пуне морала...

Савета. А јел'те да није скупо 20 фор. сваки рукопис? (За себе.) Да пробамо мало више искати!

Надзорник. (Чита за себе.) Види се талентират млад човек... баш какви нам требају.

Савета. Ако вам је скупо 20 фор. а оно ћу вам их дати за 15 фор., ал' то је последња цена, ни крајцаре јеттиније... Шта ви велите?... Та ви и не одговарате?

ПРИЗОР XII.

Петровић, Ката, Станко, Писаревић и пређашњи.

(Улазе нагло унутра.)

Петровић. (Писаревићу) Је л' то?..

Писар. То-то-то-је!

Петровић. (Јако се накашље и клања; надзорник се тргне и гледа у њега.) Ви-сокоблагородни господине!..

Надзорник. (Савети). Ко је то?

Савета. Мој отац!

Петровић. Ваш долазак... долазак. — ваш долазак. (Шмрне). Ваш до-до-до (јако кине.)

Надзорник. На здравље!

Петровић. Зафаљујем лепо! Ако смем послужити? (Пружи му бурмутицу.)

Надзорник. Благодарим, ја не шмрчем.

Петровић. Онда извините. (Стане опет управо.) Благородни господине! Ваш долазак...

Надзорник. (Упадне у реч.) Не морате ме орацијом поздравити. Ја вас те дужности решавам.

Петровић. Благородни г. надзорниче!

Савета. Дакле он није учитељ? (Разговара се са Станком.)

Надзорник. Г. Петровићу! Ја сам вашу школу прегледао и за све се већ распитао.

Петровић. Тако! Благородни господине... опростите што...

Надзорник. Г. Станко, ја сам ваше рукописе прегледао и вашу молбу саслушао.

Станко. Тако!.. Ја не знам да ли?..

Надзорник. И могао сам том приликом разумети од мога извештача... (Показује на Савету.)

Петровић. Од моје кћери?

Станко. Од Савете?..

Надзорник. И то на моје велико незадовољство...

Петровић. } Незадовољство!
Станко. }

Петровић. Еј, наопако!

Станко. Пропао сам!

Надзорник. Да школски надзорник не вреди ни луле дувана!

Петровић. } Ко је то рекао?..
Станко. }

Надзорник. Мој извештач!

Савета (За себе.) Шта сам урадила?

Надзорник. Да се даје подмитити!..

Петровић. } Ко је то рекао?
Станко. }

Надзорник. Мој извештач!..

Савета. (За себе.) Лепо сам их преноручила!

Надзорник. Наравно, разумем оног школског надзорника, који је пре мене био.

Петровић. Тако? (За себе.) Фала Богу!

Станко. (За себе.) Лакше ми је!

Надзорник. Надам се, да се то под мојом управом не ће догодити, и по што сам се уверио, да сте и ви г. Петровићу че-

стит и ваљан учитељ, то вам обричем, да ћу се код ваше општине озбиљно заузети, да се ваша плата двапут толико повиси.

Петровић. (Радосно.) Та је л' истина?

Надзорник. Што се пак вастиче, г. Станко, ја ваше рукописе откупујем сваки са 50 фр.

Станко. (Радосно.) 50 фр.!

Надзорник. А по што сам опуномоћен од новосадске општине, да јој нађем честитог и ваљаног учитеља, и по што сам таквога у вама нашао, то вас ево проглашујем за учитеља новосадске основне школе.

Станко. Како да вам благодарим?

Надзорник. (Савети.) Но — јесте ли задовољи са мном?

Савета. Не само ја — већ и цело наше српство!

Надзорник. Добро, добро, али моје цвеће?

Савета. (Преда му га.) Ево га од свет срца!..

Надзорник. (Узме га и да Станку.) Вама је било намењено!.. А сад г. Петровићу још би једно желио.

Петровић. Заповедајте само!

Надзорник. Да што пре сватови буду, и да и мене зовете у сватове!

Петровић. То је и моја жеља!

Надзорник. Онда сам готов. Збогом! (Пође.)

Сви. (За њим.) Живио надзорник, живио!
(Завеса пада.)

Д И С Т И Њ И.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(„Добрила и Миленко“), драма, приказивана је 6 фебруара ове године. Ова парафраза шекспирове дивне трагедије „Ромеа и Јулије“ позната је нашем позоришном свету већ од више година. Та парафраза траје само до половине, да речем, до појаса, до калуђерена миленкова; што се после збива, то је додатак Матије Бана. Мора се истина признати, да је парафраза доста вешта, али је у свему далеко заостао Матија Бан иза Шекспира, заостао је позорничар иза дивскога трагика, заостала је љуска иза срца. Већ и нема љубав није тако удешена, да јој се може веровати: од куд Миленко да прође толико лепа света, који

га се, судећи по страном оделу му, морао нешто и лепити, па да му љубав према доброј Добрили не ослаби? То није семе, из кога ниче права трагедија. Па ни мржња банови Монтекића и Капулетића није одмах готова у свој својој неумитној страхови, као што је у Ромеу. Нема ни трага оног осећаја грозне слутње, што га има слушалац, кад оно рече Јулија у врту свом драгану:

Although I joy in thee

I have no joy in this contract to — night:

It is too rash, too unadwis'd, too sudden;

Too like the lightning, which doth cease to be,
Ere one can say, it lightens.

Радујем ти се,
 Ал' нисам рада згоди поћашњој,
 Непромишљеној, брзој, напрасној,
 Ко муња баш: пресинула је већ
 Чим помнеш: сева.

Па не само да није мржња готова, већ као да је још ближа помири него размирици: љубавници имају своју заштиту у девојчиној матери, која је, узгред буди речено, најништавији карактер у овој трагедији. Добрила је у свему слаба попрегуша Јулији, само је талијанка Јулија стидљивија од српкиње Добриле, ма да је Јулијин Ромео био бољи момак од Миленка: први полазак њен Ромеу води на венчање. Ромео никад не би „пузио по прабини“ пред Капулетом, и то је оно, што узима оној појави између Миленка и Доброслава унутарњу вредност, ма да је с поља надувенија. Зар је толико понижење требало, да увери Добрилу о поштој намери миленковој? Колико је и у томе Јулија надмашила своју бледу копију: њојзи је доста једна проста рефлексија:

Ал' за што, убо, уби брацу мог?
 Он убит', уба, теде мужа мог, и т. д.

У Шекспира се та појава свршује, како Јулија поручује Ромеу, да он дође њој; у Бана одлази Добрила њему. Дошавши Миленку у кућу, она приказује шекспирову дојкињу. Тек по трећем позиву позна је Миленко по гласу. Па онда? — Онда се обоје завере, да ће — у манастир. У Бана се љубавници калуђере; а у Шекспира — у Шекспира се калуђери љубавнице. То понајочевидније означава размак између једног и другог. — И одоше у манастир, бар Миленко. А Добрила? Она није могла, отац јој заступа пут, да је уда силом за недратог. Хм, хм! Добрила, која се знала украсти из куће, да оде Миленку у по дана, она да није могла умаћи у манастир, да је нико не види?! — Тај наставак долази нам, као да је за то додат, да писац добије прилику показати неколико и своји ситуација: да изведе пред нас веће и неки политични моменат, што је у Шекспира много краће; да нам изнесе трагичност отмице, тог прасерског обичаја, што је навек била природна реакција против старешинске велевласти у задржном животу; и да заврши крвавим сватовцем, те да тим сударним саставом смрти и сватова постигне и свршетак своје трагедије и вршак ефекта. У почетку тог додатка, друге половине „Добриле и Миленка,“ још не може писац да се отресе успомена на Шекспира: Јулијин уздицај:

Ah, poor my lord, what tongue shall smooth thy name,
 When I, thy three-hours wife, have mangled it?

Радња 3, појава 2.

Зар ја да кудим господара свог?
 Еј, где су уста, да ти милују
 Премило име господару мој!
 Кад не би твоја љуба од јутрос?

— налазимо од речи до речи у устима Миленку, коме не доликује. Кад се баш песнику проктело овривати помало од Шекспира, било би много згодније да је позајмио из исте појаве оне дивне јулијине антитезе:

O serpent heart, hid with a flowering face
 Did ever dragon keep so fair a cave?
 Beautiful tyrant! fiend angelical!
 Dove — feather'd raven! wolfish-ravener lamb! и т. д.

Еј, гујо, ти под лицем ружиним!
 Је л' икад имо' лепшу кућу змај?
 Еј красни залче, врашки анђеле!
 Голубиј гавран, јање вучије!

У толико пре се могао латити тога, што ће то исто наћи у Гундулићу, у сузама сина разметнога који јамачно није приао из Шекспира, већ можда шњиме заједно из трећег извора, очевидно нестице; а учему се така два песника нестице сложе, томе не би нико замерио ни у — Матије Бана.

Отмица је врло велика неспретност у овој трагедији и што се тиче замисли и начина, којим се догађа. На што та отмица? Зар није било много згодније, много паметније и природније задржати Добрилу код себе, кад му је већ дошла сама у кућу, кад већ не имаде срца одрећи је се, чему, на послетку, не беше ни крајње невоље. Такога шмоклана толико љубити, та се девојка може заиста само „Добрила“ звати! Што је инак Добрила боља љубавница, него Миленко љубавник, то има захвалити само вернијем примицању њеном уз Јулију, него што се Миленко примакао Ромеу. Писац као да је то и сам осетно не назвавши свој комад обичним редом: „Миленко и Добрила,“ већ у галантном претпостављању госпођице „Добрила и Миленко.“ На каква отмица! Миленков ајдучки пријатељ, што је пре неки дан убио једног момка само за то, што је од чељади доброслављеве, тај исти заступа с момцима својима пут потери за отмицарем, стоји са занетом пушком, на слуша мирно, како се Доброслав са својом пратњом у сред његови пуни пушака заклиње, да ће се крваво осветити Миленку. Благо сваком ко верује!

На послетку друга половина „Добриле и Миленка“ није више „Добрила и Миленко,“ већ је управо „Кнез Доброслав,“ јер он је прави трагични јунак те друге половине. Још у првој половини истиче се тај облик на штету образа Добриле и Миленка, јер он је једини, који се противи састављању љубавника, док у Шекспира обе породице стоје између Ромеа и Јулије.

(Свршиће се.)

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

ПРЕТПЛАТА.

ПРЕДСТАВА 23.

БРОЈ 15.

У НОВОМЕ САДУ У ЧЕТВРТАК 10 ФЕБРУАРА 1872

У НОВОЈ ПОЗОРИШНОЈ ДВОРАНИ:

ШАЉИВА ИГРА У 1 РАДЊИ, С ПЕВАЊЕМ, ПРЕВЕО Ј. РИСТИЋ.

О С О Б Е:

Флора Драг. Ружићка.
Фронтен Ружић.

Збива се у Мадриду.

ЗА ТИМ ПО ДРУГИ ПУТ:

Ч Е С Т И Т А М .

ШАЛА У 1 РАДЊИ, С ПЕВАЊЕМ, ОД Е. ТРИФКОВИЋА.

О С О Б Е:

Стева Грабић Недељковић.
Мара, жена му Ј. Маринковићка.
Спира Грабић, стеванов стриц Ружић.
Софка, собарица К. Савићева.
Јоаким Сапун, берберин Рашић.

Збива се у стану Стеве Грабића у јутру на дан нове године.

НА ПОСЛЕТКУ ПО ДРУГИ ПУТ:

М И Л А .

ШАЛА У 1 РАДЊИ ПО ГЕРНЕРУ ПРЕРАДИО Е. ТРИФКОВИЋ.

О С О Б А:

Мила Драг. Ружићка.

Збива се у Новоме Саду.

У петак 11 фебруара први пут: „НАШЛА ВРЕЋА ЗАКРПУ.“ Шаљива игра у 2 раздела, с певањем, по немачком посрбио Л. Телечки.

ПОЧЕТАК У 7 А СВРШЕТАК У 9 И ПО САХАТА.